

5. Kerta

- Alkuperäisen tekstin jäljillä
  - Perinteisen tekstikritiikin päämäärä
  - Irtaantuminen TR:sta
  - Moderneja metodologisia näkökulmia
    - Stemmatologia
    - Enemmistötekstiperiaate
    - Perusteellinen eklektismi (thoroughgoing eclecticism)
    - Konjektuura
    - Harkittu eklektismi (reasoned eclecticism)

Alkuperäisen tekstin metsästystä

- Perinteinen tekstikritiikin päämäärä
  - “The business of textual criticism is to produce a text as close as possible to the original.” (Paul Maas, 1958)
  - “The textual critic seeks to ascertain from the divergent copies which form of the text should be regarded as most nearly conforming to the original.” (Bruce M. Metzger, 1964)
  - The goal is to reconstruct the starting point of the tradition (Gerd Mink, 2008)
    - Initial text
  - “The analysis of variant readings in order to determine in what sequence they arose” (David Parker, 2008).

Alkuperäisen tekstin metsästäystä

- Perinteinen tekstikritiikin päämäärä
  - Kuinka pääsemme tähän päämäärään?
  - Minkälaisia tekniikoita voimme käyttää?
  - Minkälaisia tuloksia erilaiset tekniikat tuottavat?

Irtautuminen Textus Receptuksesta

- Tutkijat olivat tietoisia varianttien suuresta määrästä jo 1500-luvulla
- John Mill (1645-1707)
  - Kreikankielisessä editiossa (1707) on 100 käsikirjoitusta ja 30 000 varianttia
  - Käytti Stephanuksen pohjatekstiä
  - Aiheutti kuitenkin skandaalin
- Edward Wells (1667-1727)
  - Ensimmäinen, joka irtaantui TR:sta (1709-1719)
  - 210 variaatiopaikassa

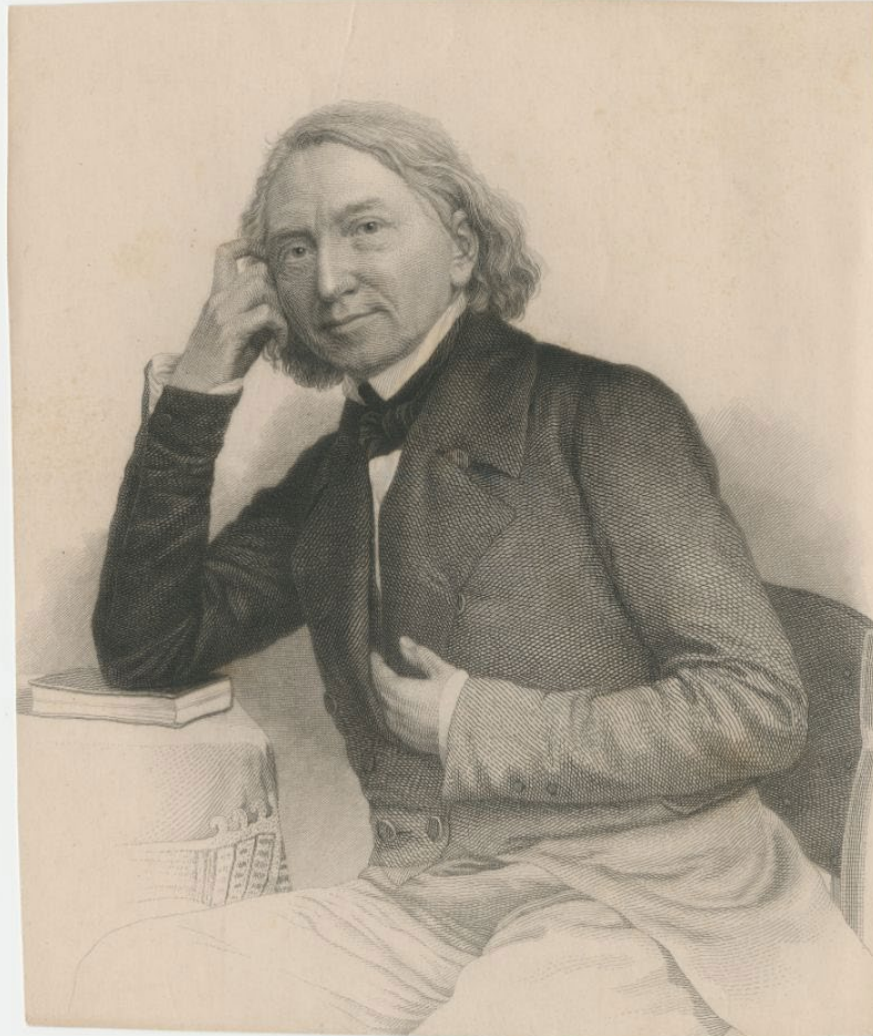

Irtautuminen Textus Receptuksesta

- Johann Albrecht Bengel (1687-1752)
  - Bengelin editio (1734) ei korjannut TR pohjatekstiä
  - Arvioi käsikirjoitusten painoarvoa
  - Tekstityyppiteorian pohja
  - Loi samalla pohjan modernille tekstikriittiselle ajattelulle
    - Vaikeamman lukutavan suosiminen jne.
  - Bengelin ideoita kehiteltiin eteenpäin seuraavan vuosisadan aikana
- Carl Lachmann (1793–1851)
  - Kreikankielinen editio 1831
  - Ensimmäinen, joka erosi täysin TR:sta

Irtautuminen Textus Receptuksesta

Stemmatologia

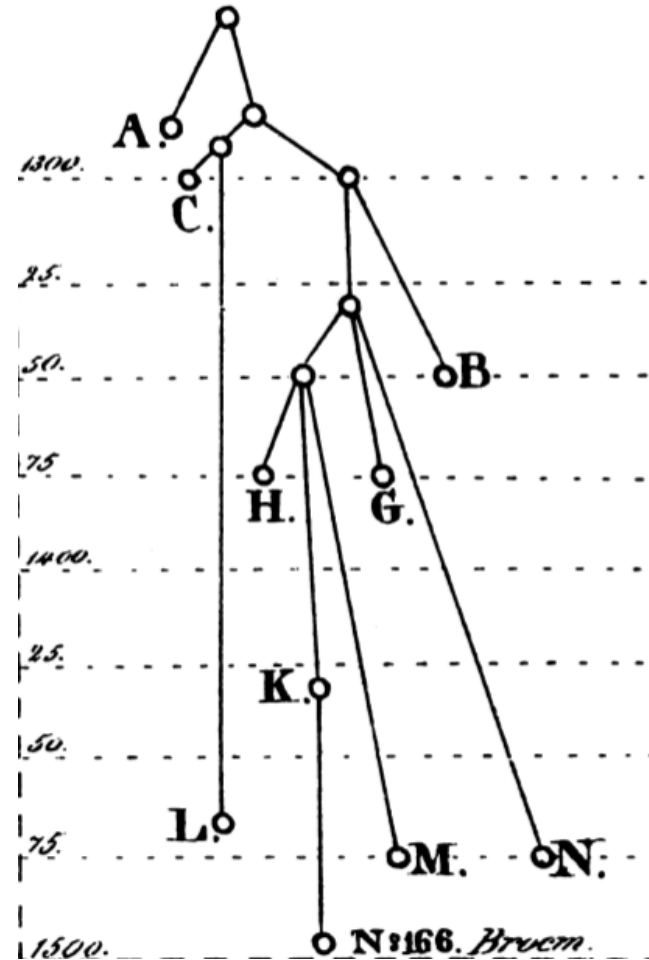
- Tutkii käsikirjoitusten välisiä suhteita käyttäen puurakenteita eli stemmoja
  - Genealoginen metodi
  - Carl Lachmann loi periaatteet
    - Paul Maas (1880–1864) ja Giorgio Pasquali (1885–1952) kehittivät eteenpäin
  - Yhteys biologiaan

Stemmatologia

- Ensimmäinen stemma
  - Hans Samuel Collin and Carl Johan Schlyter
  - 1827
  - Lakikokoelman käsikirjoitustraditio
    - Ruotsi

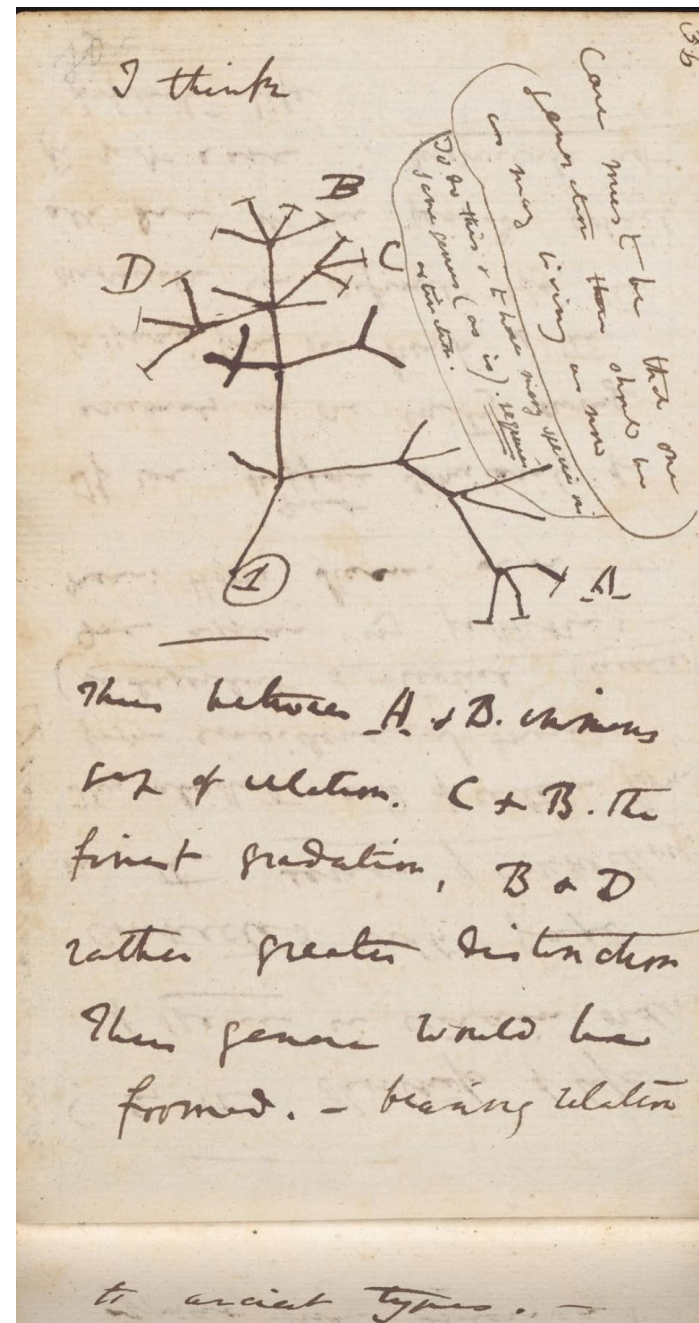
Schema Cognationis
Codicum manusc.

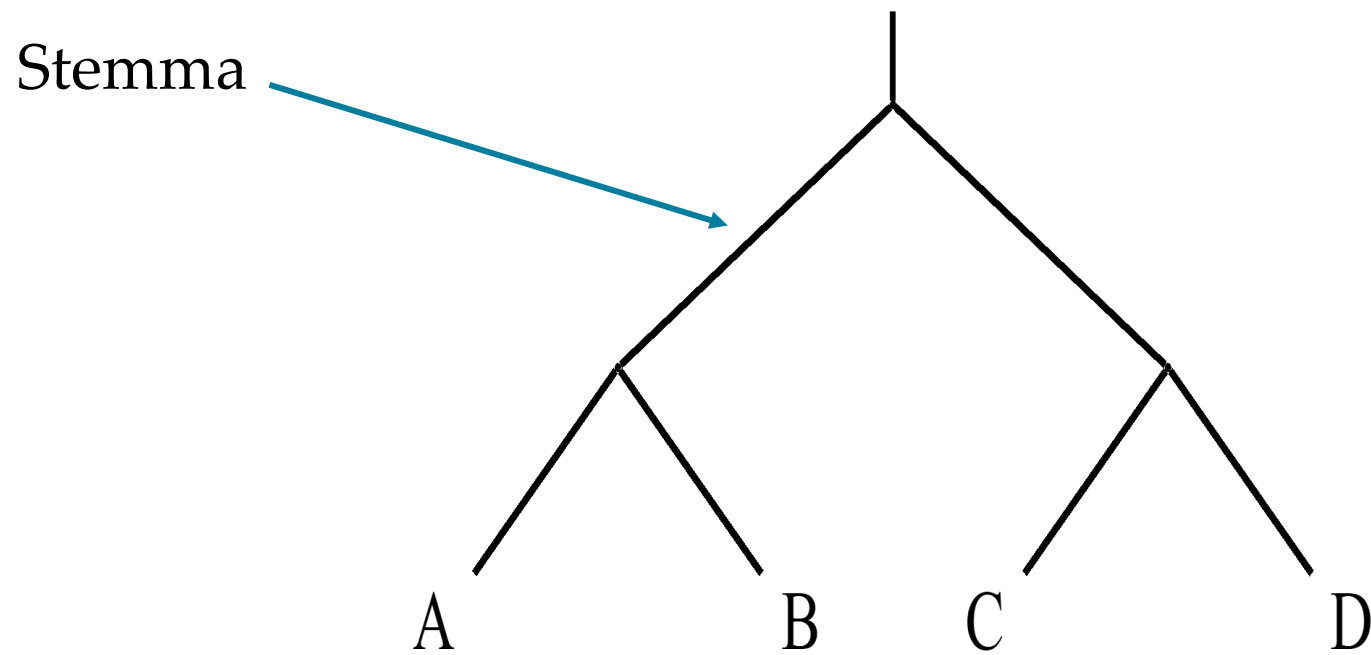
Stemmatologia

- Darwin
  - Tree of life
  - Ensimmäinen luonnos
    - 1837

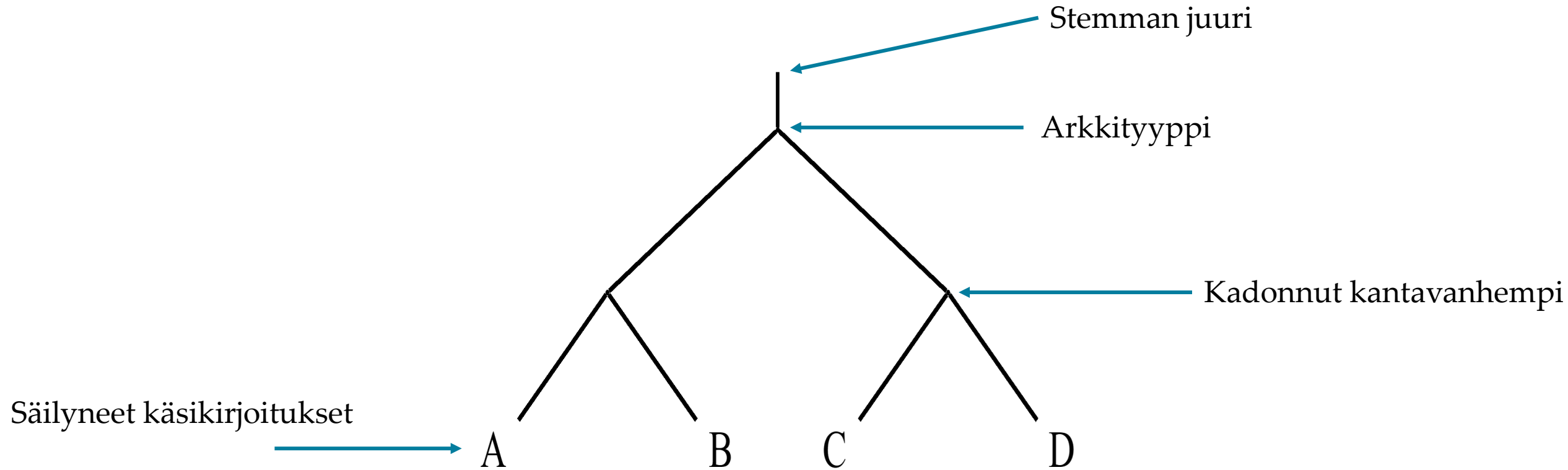

Stemmatologia

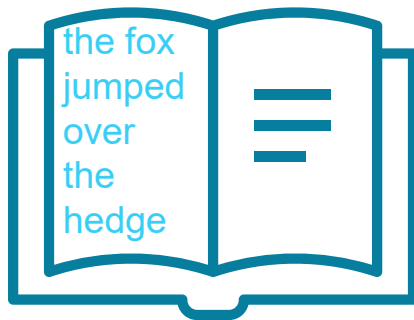
Stemmatologia

Stemmatologia

- Periaatteet
  - Transkribointi

the fox jumped over the hedge

Stemmatologia

- Periaatteet
  - Kollaatio

A	the fox jumped over the hedge
B	-
C	the cat jumped over the fence
D	a man saw that the fox jumped over the hedge
E	a man saw that the fox jumped over the fence

Stemmatologia

- Periaatteet
  - Kollaatio
    - Variaatiopaikkojen määrittely

Vaihtoehto 1			Vaihtoehto 2		
A	–	the fox jumped over the hedge	–	the fox jumped	over the hedge
B	–	–	–	–	–
C	–	the cat jumped over the fence	–	the cat jumped	over the fence
D	a man saw that	the fox jumped over the hedge	a man saw that	the fox jumped	over the hedge
E	a man saw that	the fox jumped over the fence	a man saw that	the fox jumped	over the fence

Stemmatologia

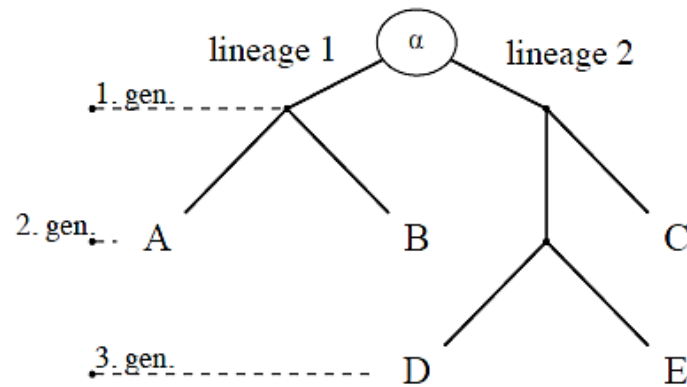
- Periaatteet
  - Stemmatologi tallentaa jokaisen variaation
    - Vain variaatiot ovat merkityksellisiä
      - Ne kohdat, joissa ei ole variaatioita jätetään analyysin ulkopuolelle
        - » Identtiset lukutavat näissä kohdissa ei kerro mitään käsikirjoitusten välisistä suhteista
  - Jos kaksi käsikirjoitusta sisältää saman variaation, joka puuttuu muista
    - Kertoo sukulaisuudesta
      - Eli jokin yhteinen käsikirjoitus niiden taustalla, jolta 'perineet' variantin
      - Mitä enemmän yhteisiä variantteja, sitä läheisempää sukua

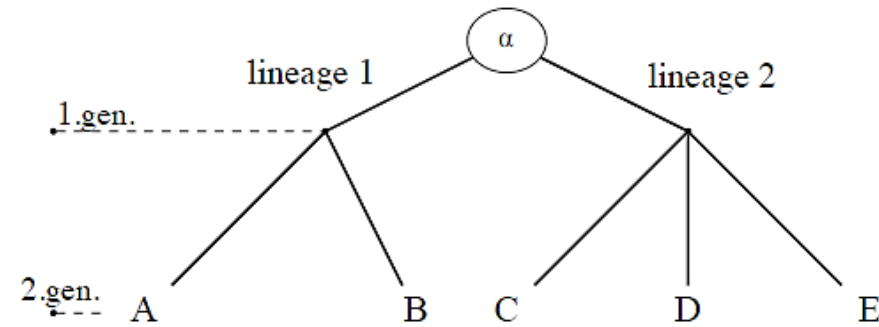
Stemmatologia

Figure 2. A stemma or tree of manuscripts (vertical transmission)

Bifurcating tree

Multifurcating tree

Stemmatologia

- Perinteinen stemmatologia käyttää vain monogeneettisiä variantteja
  - Monogeneettinen variantti ei voi syntyä sattumalta
    - Stemmoja voidaan rakentaa vain näiden perusteella
- Tietokoneavusteinen stemmatologia käyttää myös polygeneettisiä variantteja
  - Voivat syntyä sattumalta
    - Eli kaksi kirjuria saattoi tehdä saman muutoksen riippumatta toisistaan

Stemmatologia

- Tietokoneavusteinen stemmatologia käyttää fylogeneettisiä ohjelmistoja käsikirjoitustraditioiden tutkimuksessa
  - Myös verkostot käytössä
  - Kuinka tämä onnistuu käytännössä?

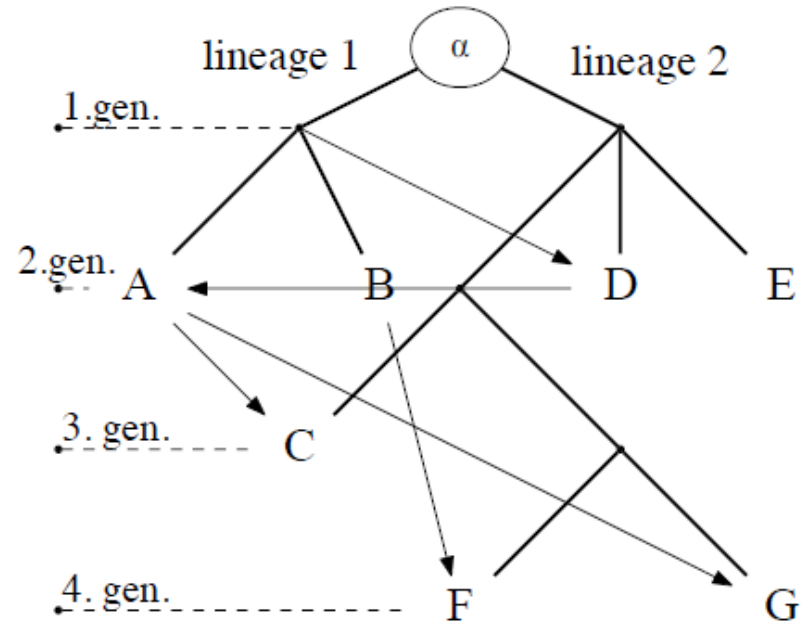
Stemmatologia

	Vaihtoehto 1		Vaihtoehto 2		
A	0	1	0	0	0
B	?	?	?	?	?
C	0	0	0	1	1
D	1	1	1	0	0
E	1	2	1	0	1

Stemmatologia

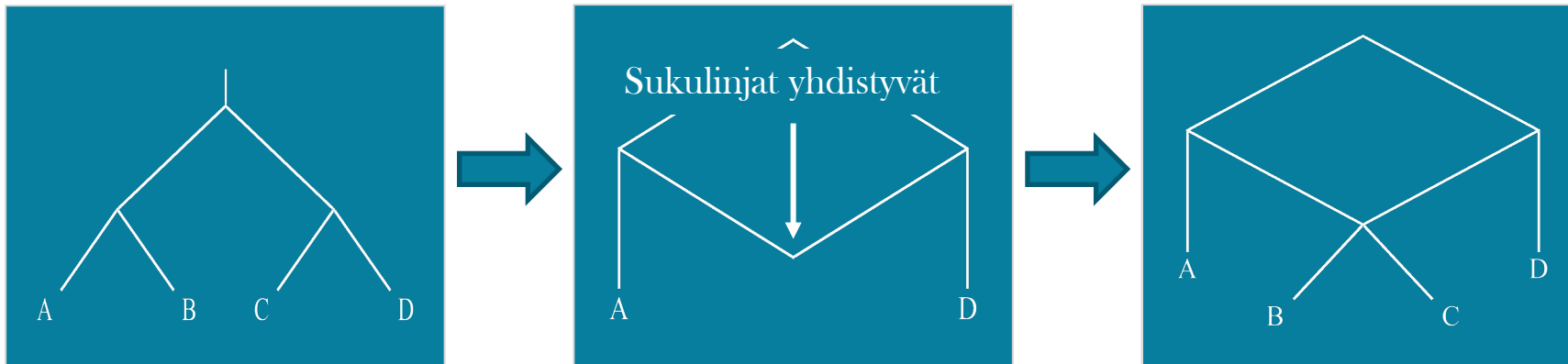
Figure 4. Heavily recombined tradition

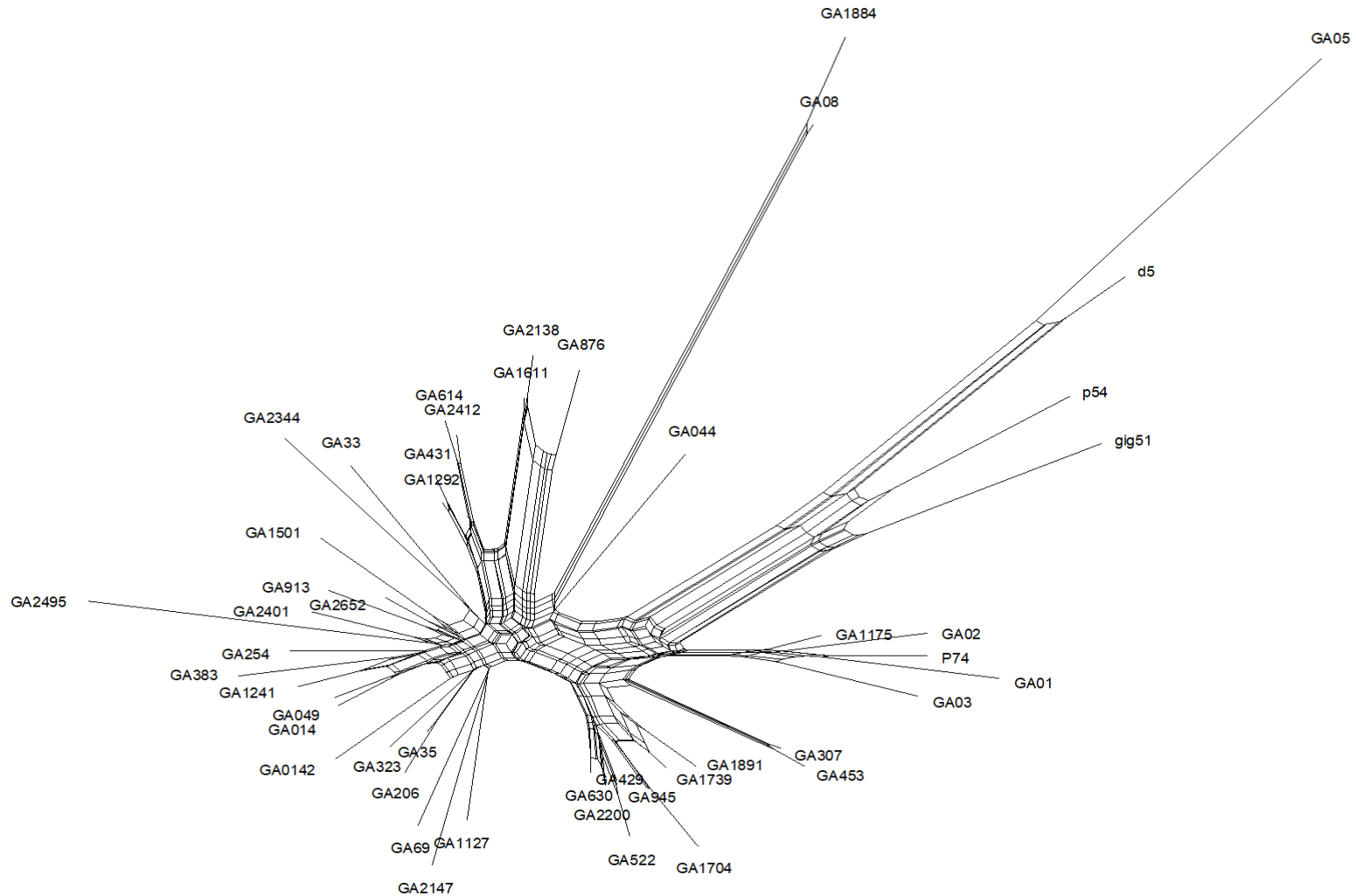
Stemmatologia

- Puurakenteita ei voida käyttää UT:n käsikirjoitustradition kuvaamiseen
  - Rekombinaatio (kontaminaatio)

Stemmatologia

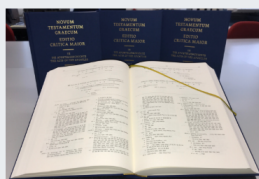

Stemmatologia

- Coherence-Based Genealogical Method (CBGM)
  - Tietokoneavusteinen stemmatologinen metodi
    - Tosin se ei käytä globaalia stemmaa, vaan paikallista stemmaa alkuperäisen tekstin määrittelyssä
      - Eli rakennetaan jokaisesta variaatiopaikasta oma stemmansa
      - Perustuu käsikirjoitusten välisiin suhdelukuihin sekä perinteiseen tekstikriittiseen päättelyyn

A program suite for the CBGM

Coherence-Based Genealogical Method (CBGM)

The **Coherence-Based Genealogical Method**, developed by Gerd Mink at the Institut für Neutestamentliche Textforschung (INTF) in Münster, aims at a scientifically founded reconstruction of the initial text (*Ausgangstext*) of the New Testament tradition, i.e. a hypothesis about the text from which the manuscript transmission started.

The fundamental problem posed by the nature of the New Testament manuscript tradition is known as contamination, the mutual influence of different strands of transmission on each other.

Contamination renders the application of conventional stemmatics impossible, and the New Testament manuscript tradition is known to be highly contaminated.

The CBGM, however, offers a cure for contamination. Three essential principles distinguishing it from conventional stemmatics: pre-genealogical coherence, genealogical coherence, and stemmatic coherence.

[Learn more](#)

Currently online projects

	Project	Editable	Description	Guide
	Acts Phase 4		public access	Short Guide (PDF) for Acts
	Acts Phase 5		public access	Short Guide (PDF) for Acts
	Ap Phase 3.1		public access	
	Mark Phase 3.5		public access	Short Guide (PDF) for Mark

27.11.2025

24

και ευθους αναβαινων εκ του υδατος τ ειδεν σχιζομενους τους ουρανους και το πνευμα τ ως περιστεραν καταβαινον εις αυτον

2 4 6 8 10 12 13 14 16 18 20 22 24 26 27 28 30 32 34 36

Apparatus

Splits Ortho

Find Relatives

a εις αυτον 03. 05. 043. 13. 69. 124. 346. 543. 590. 788. 826. 828. 837. 2206. L547.

b επ αυτον MT. 02. 017. 019. 037. 038. 041. 042. 0211. 1. 3. 16. 18. 23. 26. 28. 35. 61. 105. 117. 118. 131. 152. 153. 154. 178. 184. 191. 205. 209. 222. 238. 261. 273. 304. 348. 349. 351. 372. 377. 382. 389. 427. 472. 495. 513. 517. 544. 555. 565. 579. 595. 695. 697. 700. 706. 713. 716. 719. 719s. 728. 732. 733. 740. 752. 766. 780. 791. 792. 803. 827. 829. 855. 863. 872. 873. 892. 949. 954s. 979. 983. 1009. 1047. 1071. 1082. 1084. 1093. 1128. 1160. 1216. 1241. 1243. 1253. 1273. 1279. 1302. 1326. 1337. 1342. 1396. 1424. 1446. 1457. 1495. 1506. 1515. 1528. 1542. 1574. 1579. 1582. 1593. 1645. 1654. 1675. 1689. 2106. 2148. 2174. 2193. 2200. 2411. 2486. 2487. 2542. 2606. 2607. 2726. 2737. 2738. 2766. 2786. 2886. L211. L387. L770. L773. L844. L950. L2211.

c επ αυτου 1546.

d και μενον επ αυτου 01. 032. 4. 33. 176. 1555. 2680.

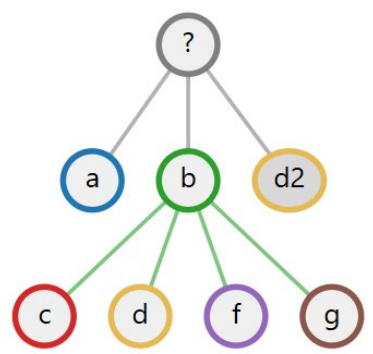
f και μενον επ αυτω 179. 569.

g και μενον εν αυτω 79.

zw a/b/c ε[π αυτον] 1029.

ZZ A. P45. P84. P88. P137. 04. 05s. 011. 011s. 022. 041s. 044. 055. 064. 067

92. 807. 954. 1084s. 1542s. 1574s. 2517. 2537. 2538. 2542s. 2666. 2744. L60. L547s. L563.

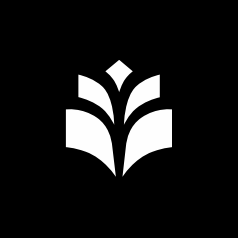
Stemmatologia

- Coherence-Based Genealogical Method (CBGM)
  - Tietokoneavusteinen stemmatologinen metodi
    - Tosin se ei käytä globaalia stemmaa, vaan paikallista stemmaa alkuperäisen tekstin määrittelyssä
      - Eli rakennetaan jokaisesta variaatiopaikasta oma stemmansa
      - Perustuu käsikirjoitusten välisiin suhdelukuihin sekä perinteiseen tekstikriittiseen päättelyyn
  - Metodi NA, UBS ja ECM taustalla
  - Nostanut bysanttilaisia lukutapoja takaisin pohjatekstiin
    - Suosiiko metodi bysanttilaista tekstiä?

Enemmistötekstiperiaate

- Tämä periaate on puhtaasti kvantitatiivinen eli määrällinen
  - Alkuperäinen teksti on löydettävissä niistä lukutavoista, joille löytyy tukea käsikirjoitusten enemmistöstä
- Bysanttilainen teksti (terminä) edustaa tiettyä historiallista tekstihistorian vaihetta
  - Tämä ei aina ole enemmistötekstin mukainen
  - Toisaalta on paljon variantteja, joissa enemmistöteksti on jakaantunut
    - Bysanttisia lukutapoja ei siis aina voida määritellä määrällisesti

Enemmistötekstiperiaate

< Nav: Mc 1 : 10 / 34-36 ✓ >

και ευθυσ αναβαινων εκ του υδατος^T ειδεν σχιζομενους τους ουρανους και το πνευμα^T ως περιστεραν καταβαινον εις αυτον

2 4 6 8 10 12 13 14 16 18 20 22 24 26 27 28 30 32 34 36

Apparatus	
Splits	Ortho
Find Relatives	
a εις αυτον	03. 05. 043. 13. 69. 124. 346. 543. 590. 788. 826. 828. 837. 2206. L547.
b επ αυτον	MT. 02. 17. 019. 037. 038. 041. 042. 0211. 1. 3. 16. 18. 23. 26. 28. 35. 61. 105. 117. 118. 131. 152. 153. 154. 178. 184. 191. 205. 209. 222. 238. 261. 273. 304. 348. 349. 351. 372. 377. 382. 389. 427. 472. 495. 513. 517. 544. 555. 565. 579. 595. 695. 697. 700. 706. 713. 716. 719. 719s. 728. 732. 733. 740. 752. 766. 780. 791. 792. 803. 827. 829. 855. 863. 872. 873. 892. 949. 954s. 979. 983. 1009. 1047. 1071. 1082. 1084. 1093. 1128. 1160. 1216. 1241. 1243. 1253. 1273. 1279. 1302. 1326. 1337. 1342. 1396. 1424. 1446. 1457. 1495. 1506. 1515. 1528. 1542. 1574. 1579. 1582. 1593. 1645. 1654. 1675. 1689. 2106. 2148. 2174. 2193. 2200. 2411. 2486. 2487. 2542. 2606. 2607. 2726. 2737. 2738. 2766. 2786. 2886. L211. L387. L770. L773. L844. L950. L2211.
c επ αυτου	1546.
d και μενον επ αυτον	01. 032. 4. 33. 176. 1555. 2680.
f και μενον επ αυτω	179. 569.
g και μενον εν αυτω	79.
zw a/b/c ε[π αυτον]	1029.
zz	A. P45. P84. P88. P137. 04. 05s. 011. 011s. 022. 041s. 044. 055. 064. 067. 072. 083. 099. 0103. 0104. 0130. 0131. 0167. 0184. 0187. 0188. 0233. 0250. 0274. 0292. 807. 954. 1084s. 1542s. 1574s. 2517. 2537. 2538. 2542s. 2666. 2744. L60. L547s. L563.

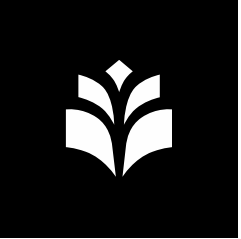
Perusteellinen eklektismi

- Ei hyväksy enemmistöperiaatetta
- Ei myöskään hyväksy ulkoista kriteeristöä
  - Stemmatologiaa, tekstityyppiteoriaa jne.
    - Tekstihistoriassa liian paljon epävarmuuksia jne.
- Alkuperäinen lukutapa löytyy käsikirjoituksista
  - Ei siis hyväksy konjektuuraa
- Perustuu sisäiseen kriteeristöön
  - Transkriptiivinen todennäköisyysperiaate (transcriptional probabilities)
  - Sisäinen todennäköisyysperiaate (intrinsic probabilities)

Perusteellinen eklektismi

- Sisäinen kriteeristö
  - Huomio yksittäisissä varianteissa
  - Mikä lukutapa parhaiten selittää muiden varianttien synnyn?
    - Mistä lukutavasta kaikki lähti liikkeelle?
  - Mikä variantti on varhaisten kirjureiden synnyttämä?
  - Mikä lukutapa sopii parhaiten kirjoittajan tyyliin, sanastoon ja välittömään kontekstiin?

Perusteellinen eklektismi

Nav: Mc 14 : 31 / 8

οδ Τ εκπερισσως ελαλει εαν με δεη συναποθανειν σοι ου μη σε απαρηνησομαι ωσαυτως d και παντες ελεγον

2 4 5 6 8 10 12 14 16 18 20 22 24 26 28 30 32 34 36

Apparatus

Splits Ortho Find Relatives

a ελαλει A. 01. 03. 05 019. 044. 083. 892. 1342

b ελεγεν 04. 038. 79. 349 517. 544. 565. 700. 780 1424. 1675.

c ελεγεν οτι 872.

d ελαλει μαλλον 579.

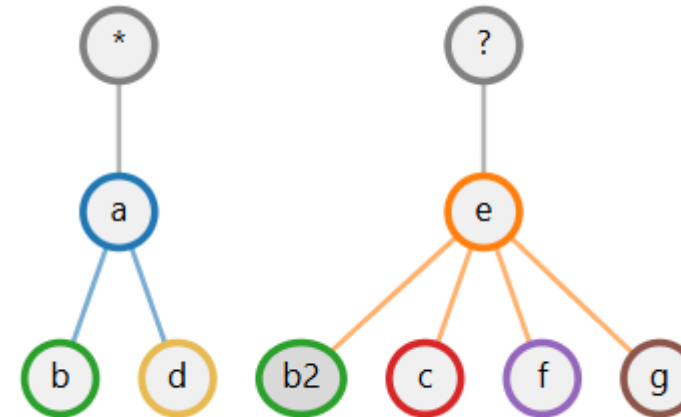
e ελεγεν μαλλον MT. 02. 011 017. 022. 037. 041. 042 043. 0211. 0233. 3. 4. 16 18. 23. 26. 28. 35. 105 117. 131. 152. 153. 184. 222 238. 261. 273. 304. 348 351. 372. 377. 382. 389 427. 472. 495. 513. 555 569. 595. 695. 697. 706 713. 716. 719. 728 766. 791 792. 803. 807. 827. 828 829. 855. 863. 873. 949 954 979 1009 1047 1071 1082. 1084. 1093. 1128. 1160 1216 1241 1302 1326 1337 1396 1446 1457 1495 1506 1515 1528 1546 1555 1574 1579 1593 1645 2106 2148 2174 2200 2206 2411 ; 2726. 2737. 2738 2766. L211. L770. L773. L950

f λεγει μαλλον 61.

g om 2786.

to overlap 032. 1. 13. 69. 118. 124 191. 205. 209. 346. 543 788 826 983 1542 1582 1654 1689 2193 2542 2886

zz P45. P84. P88. P137 05s. 011s. 041s. 055. 064 067. 072. 099. 0103. 0104 0130. 0131. 0167. 0184. 0187 0188. 0250. 0274. 0292. 33 590 719 837 954 1029 1084s. 1542. 1574s. 2486. 2517 2537 2538 2542 2666 2744 L60. L387. L547. L547s. L563 L844. L2211

Konjektuura

- Kun käsikirjoitukset eivät riitä
- Joissakin kohdissa voidaan epäillä, että koko traditio korruptoitunut / vaurioitunut
  - Mikään käsikirjoitus tai variantti ei sovi
  - Tarvitaan korjaus

Konjektuura

Welcome

Manuscript
Workspace

ECM

NT Conjectures

Forum

Blog

Liste

Manuscript
Catalog (All)

Transcribing

Indexing

Status

NA28

Collation

Help

About

Matt 16:1-28 Load 25 entries found. Click a conjecture to show history.

Show entries

ID	Ref.	NA ²⁸	Conjecture	Author	Short Reference	Year	Operation	E
cj15171	Matt 16:3	πυρράζει γὰρ στυγνάζων	στυγνάζει	Paul-Louis Couchoud	Couchoud, "Notes de critique" (1933), 136	1933	Substitution	
cj14005	Matt 16:3	πυρράζει	χαράζει	Alexandros Pallis	Pallis, <i>Mark and Matthew</i> (1903), 41	1903	Substitution	
cj11223	Matt 16:4	γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ ... τὸ σημεῖον Ἰωᾶ	om.	Jeremiah Markland	Bowyer, <i>Conjectures</i> (1782), 24	1776	Omission	
cj16446	Matt 16:5	ἐλθόντες	ἐλθόντος	Friedrich Blass	Blass, <i>Secundum Matthaum</i> (1901), 56	1901	Substitution	
cj16447	Matt 16:6	Ἰησοῦς	om.	Friedrich Blass	Blass, <i>Secundum Matthaum</i> (1901), 56	1901	Omission	
cj10615	Matt 16:11	ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.	om.	Jan Hendrik Holwerda	Holwerda, "Tischendorf" (1860), 585	1860	Omission	
cj12329	Matt 16:13	τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου	om.	Everwinus Wassenbergh	Wassenbergh, "De glossis" (1815), 18	1815	Omission	
cj12330	Matt 16:17–19	vss	om.	Friedrich Andreas Stroth	Stroth, "Interpolationen" (1781), 155	1781	Omission	
cj16448	Matt 16:17	Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς	Ἀποκριθεὶς εἶπεν	Friedrich Blass	Blass, <i>Secundum Matthaum</i> (1901), 55	1901	Omission	

The Amsterdam Database of New Testament Conjectural Emendation – funded by NWO (2010–2016) – maintained by Jan Krans, at Vrije Universiteit Amsterdam (2016–2020) and Pr

Konjektuura

Matt. 16:2-3

Kun ilta tulee, sanotte te: 'Tulee selkeä ilma, sillä taivas ruskottaa', ja aamulla: 'Tänään tulee rajuilma, sillä taivas ruskottaa ja on synkkä'.

Korjattu

Kun ilta tulee, sanotte te: 'Tulee selkeä ilma, sillä taivas ruskottaa', ja aamulla: 'Tänään tulee rajuilma, sillä taivas on synkkä'.

Harkittu eklektismi

- Käytetyin lähestymistapa
- Mikä lukutapa selittää muiden synnyn?
- Ulkoinen kriteeristö
  - Kuinka varhainen / laadukas käsikirjoitus
  - Maantieteellinen levinneisyys
  - Mikä on käsikirjoituksen painoarvo
    - Genealoginen suhde muihin käsikirjoituksiin
    - Mitä tekstityyppiä edustaa jne.

Harkittu eklektismi

- Sisäinen kriteeristö
  - Transkriptiivinen todennäköisyysperiaate (transcriptional probabilities)
    - Suositaan vaikeampia lukutapoja
    - Suositaan lyhyempiä lukutapoja
    - Suositaan eroavuuksia paralleelikohdissa
    - Suositaan vaikeampia / harvinaisempia sanoja

Harkittu eklektismi

- Sisäinen kriteeristö
  - Sisäinen todennäköisyysperiaate (intrinsic probabilities)
    - Mikä lukutapa on yhteneväinen kirjoittajan tyylin, sanaston ja teologian kanssa?
    - Mikä sopii tekstikontekstiin?
- Harkittu eklektismi pyrkii tasapainottamaan sisäistä kriteeristöä ulkoisella

Pohdintaa metodologiasta

- Metodologian valinta vaikuttaa tuloksiin
  - Sitä kautta myös kriittisen tekstiedition pohjatekstiin
- Harkittu eklektismi tuotti aleksandrialaisen tekstityypin mukaisen pohjatekstin
  - Aina NA27 asti
- CBGM tuottaa pohjatekstin, joka lähempänä bysanttilaista tekstiä
  - Olemmeko yhtään lähempänä alkuperäistä tekstiä?

Tekstikritiikki?

- Muutakin kuin alkuperäisen tekstin metsästystä
- Käsikirjoitukset kertovat
  - Varhaisen kirkon elämästä
  - Teologian kehityksestä
  - Pyhästä ja profaanista
  - Kirjureista

Kiitos! Tsemppiä tenttiin